

Vyhodnocení realizačního projektu programu péče pro vydru říční v ČR pro rok 2013

V následujícím přehledu jsou uvedeny aktivity, které proběhly v rámci realizace PP v roce 2013. U jednotlivých opatření je kurzivou uveden plán činností, který byl navržen v realizačním projektu (RP) a v návaznosti je uvedena realizace činností v roce 2013.

3.1 Péče o biotop

3.1.1 Minimalizace negativních vlivů dopravy

V roce 2013 budou dále propagovány postupy dle dříve vydané metodiky „Vydra a doprava“ a budou průběžně aktualizovány údaje o kritických místech na komunikacích v závislosti na nově získaných datech o vydřích úmrtích (viz opatření 3.3.4). Realizace těchto činností nebude vyžadovat zvláštní finanční zajištění.

Další aktivity v rámci tohoto opatření mohou být naplánovány v průběhu roku v závislosti na možnostech jejich finančního zajištění.

Opatření bylo plněno dle plánu. Byly distribuovány zbývající tištěné verze metodiky, její elektronická verze je nadále přístupná na webových stránkách AOPK ČR a společnosti ALKA Wildlife, o.p.s. Nové záznamy o úmrtí vyder na silnicích v ČR byly přidány do elektronicky vedené databáze s mapovým zobrazením (více viz opatření 3.3.4).

3.2 Péče o druh

3.2.1 Odchov nalezených mláďat, rehabilitace zraněných jedinců a jejich zpětný návrat do přírody

Toto opatření bude v roce 2013 zajištěno zejména stanicí Pavlov, o.p.s., která má s touto činností dlouholeté zkušenosti, případně dalšími záchrannými stanicemi v ČR, které poskytují dlouhodobou péči o vydry říční (v ČR je v současnosti zhruba 8 takových záchranných stanic). Realizace tohoto opatření nebude vyžadovat zvláštní finanční náklady.

Dle dat poskytnutých Národní sítí záchranných stanic bylo v roce 2013 stanicemi sdruženými v této síti přijato celkem 30 vyder říčních. Z tohoto počtu jich 15 uhynulo, 2 byly vypuštěny zpět do přírody a 13 zatím zůstává v držení záchranných stanic (z těchto 13 zvířat jsou min. další 4 připravovány na zpětné vypuštění). Podrobnosti k jednotlivým nálezům jsou uvedeny v tabulce „Vydry přijaté ZS - 2013“, která je doplňkovým materiálem k tomuto vyhodnocení. Vzhledem k velkému počtu nalezených osiřelých mláďat v druhé polovině roku 2013 bylo téma jejich zpětného vypouštění šířeji diskutováno se zástupci záchranných stanic. AOPK ČR jakožto organizace pověřená koordinací a realizací PP pro vydru by chtěla tuto problematiku řešit koncepčně. Z našeho pohledu je prozatím nedostačující zejména informovanost ze strany stanic o přijímaných jedincích. Dalším problémem se zdá být nesoulad mezi udělovaným souhlasem k péči o vydry ze strany MŽP a reálnou potřebou přijatých zvířat. Za dlouhodobou péči je považována péče převyšující dobu 3 měsíců a souhlas k ní je udělován především na základě možností dané stanice postarat se o trvale handicapovanou vydru. V realu je však mnohem smysluplnější rozlišovat péči o přijatá mláďata, která mají šanci na vrácení do přírody (a o taková je většinou potřeba se postarat min. po dobu 6 měsíců) a péči o mláďata/zvířata, která již do přírody vrátit nelze (trvalý handicap, přílišná fixace na člověka, apod.). Péče o prvně jmenovanou skupinu je celkově mnohem náročnější (větší prostory/výběhy s dostatečnou vodní plochou, dodávání živých ryb pro učení lovu, atd.). Z informací od různých stanic je tak patrné, že kapacitu k řádné péči o vydry určené k zpětnému vypuštění do přírody mají pouze cca 2-3 zařízení v ČR, přestože záchranných

stanic s povolenou dlouhodobou péčí o vydru říční je mnohem více. V případě většího počtu nalezců během jedné sezóny pak nastávají potíže jednak s vlastní kapacitou stanic zařízených pro vhodnou péči s následným zpětným vypuštěním, a jednak s koordinací předávání zvířat mezi stanicemi a také s financováním této péče (stanice schopné se o vydry vhodně postarat pak vlastně suplují tuto funkci i na území, které nemají oficiálně ve své správě). AOPK ČR chce do budoucna tuto problematiku podrobněji řešit ve spolupráci s Národní sítí záchranných stanic i s jednotlivými stanicemi, neboť pravděpodobnost nadále se zvyšujícího počtu nalezených osířelých mláďat je poměrně vysoká. Ze strany záchranných stanic byl naopak vznesen dotaz na celkovou efektivitu či přínosnost vlastního vracení nalezených zvířat zpět do přírody. Na toto téma zatím bohužel neexistuje dostatečný výzkum - sledování probíhá např. v rámci reintrodukčních programů, kdy jsou vydry vypouštěny do míst jejich historického avšak stále ještě jinými vydrami neobsazeného areálu, kdežto zpětné vracení probíhá vesměs do lokalit s téměř naplněnou kapacitou. Proto se AOPK ČR společně s NSZS shodla na potřebě provést pilotní studii na téma přežívání a zapojení zpětně vypouštěných vyder do divoké populace v našich podmínkách.

3.3 Monitoring

3.3.1 Celostátní mapování rozšíření a mapování okrajových lokalit výskytu

Monitoring okraje areálu slouží k sledování trendů vývoje výskytu vydry v ČR v mezidobí mezi celostátními mapováními. V návaznosti na výsledky posledního celostátního mapování provedeného v roce 2011 bylo nově navrženo mapování okrajových či nesouvisle obsazených území i jádrové oblasti výskytu na další 4 roky tak, aby bylo možné podrobněji sledovat dynamiku a trendy v rozšíření vyder v ČR (viz příloha Vyhodnocení RP za rok 2012). Dle tohoto plánu proběhne v roce 2013 mapování v oblastech východních Čech (6 kvadrátů) a jižní Moravy (12 kvadrátů) s využitím metodiky pro celostátní mapování. Finančně bude toto opatření zajištěno z projektu „Monitoring a celoplošné mapování evropsky významných druhů jako podklad pro dokončení návrhu soustavy Natura 2000 v ČR“.

Mapování proběhlo dle plánu v období od 21. 9. do 21. 11. 2013, výsledky jsou shrnuty v Tabulce 1. Získaná data odpovídají současnému hodnocení těchto oblastí jako okrajových z hlediska výskytu vydry – ve sledovaných kvadrátech bylo zaznamenáno v oblasti východních Čech při první kontrole 33 % negativních bodů a při druhé kontrole 50 % negativních bodů, v oblasti jižní Moravy potom při obou kontrolách 80 % negativních bodů. To víceméně potvrzuje nevhodnost prostředí pro vydru především v oblasti jižní Moravy. Podrobné výsledky jsou k dispozici v závěrečné zprávě z monitoringu, která je doplňkovým materiálem k tomuto vyhodnocení.

Tabulka 1. Souhrn výsledků mapování okrajových oblastí v roce 2013 metodou obsazenosti.

Oblast	1. kontrola				2. kontrola				Počet kontrolovaných bodů
	% poz. bodů	Počet poz. bodů	% neg. bodů	Počet neg. bodů	% poz. bodů	Počet poz. bodů	% neg. bodů	Počet neg. bodů	
Východní Čechy	67	16	33	8	50	12	50	12	24
Jižní Morava	20	15	80	60	20	15	80	60	75

3.3.2 Odhad početnosti ve vybraných oblastech

V závislosti na počasí budou v zimních měsících 2013 provedena dle metodiky stanovené v příloze 3 PP stopování na čerstvém sněhu ve čtvercích 10 x 10 km ve vybraných oblastech ČR (z oblastí navržených pro toto opatření prioritně: Šumava, Jeseníky, Beskydy, Orlice,

Krkonoše). Finančně budou tyto akce zajištěny z programu POPFK (cca 15 000 Kč/jedna akce).

V lednu 2013 byly provedeny tři stopovací akce: 23.1. v CHKO Orlické hory, 26.1. na Šumavě v povodí Blanice u Volar a 29.1. v Beskydech v povodí Rožnovské Bečvy. V Orlických horách bylo díky zapojení pracovníků CHKO možné projít celou její oblast, kde bylo zjištěno celkem 7 dospělých vyder a 3 mláďata, ve vybraném čtverci 10 x 10 km to pak byli jen 3 dospělci a 2 mláďata. Na Šumavě byli ve vybraném čtverci o 100 km² odhaleni pouze 3 dospělí jedinci a v Beskydech ve čtverci stejné velikosti pak 7 dospělých a 4 mláďata. Zjištěné hustoty vyder víceméně odpovídají aktuálním hustotám v jiných oblastech ČR s danými typy prostředí. Zpráva z těchto stopovacích akcí včetně mapových zákresů s výsledky je doplňkovým materiálem k tomuto vyhodnocení. Realizace zmíněných akcí byla hrazena z programu POPFK.

Další dvě stopovací akce (přednostně v oblastech Jeseníků a Krkonoš) navržené k realizaci pro prosinec 2013 zatím vzhledem k nepříznivým klimatickým podmínkám nebyly provedeny. V rámci programu POPFK, ze kterého by měly být finančně podpořeny, byl termín jejich realizace posunut do konce března 2014. Pokud tedy bude počátkem roku 2014 vhodné počasí, budou v daném termínu provedeny.

3.3.3 Monitoring EVL vyhlášených pro vydru

V roce 2013 budou monitorovány EVL Soutok – Podluží, Litovelské Pomoraví a Beskydy od loňského roku upravenou metodou obsazenosti (viz příloha Vyhodnocení RP za rok 2012) a EVL Vlašimská Blanice, Moravská Dyje, Trnava, Mušovský luh a Moravice metodou návštěvnosti. Monitoring EVL bude finančně zajištěn z projektu „Monitoring a celoplošné mapování evropsky významných druhů jako podklad pro dokončení návrhu soustavy Natura 2000 v ČR“.

V případě zajištění potřebných finančních prostředků bude provedeno i doplňkové sledování původní sady bodů, navržených pro monitoring EVL metodou obsazenosti, a to v EVL, které budou v roce 2013 touto metodou (upravenou) sledovány.

Monitoring prováděný metodou obsazenosti proběhl dle plánu v období od 21.9. do 21.11. 2013, výsledky jsou shrnuty v Tabulce 2. Přítomnost vydry byla potvrzena ve všech sledovaných EVL, procento pozitivních bodů v rámci jedné sady kontrol se pohybovalo od 50 % do 93 %, přičemž nižší procenta pozitivních bodů byla zaznamenána (ve srovnání s ostatními) v EVL Soutok – Podluží. Podrobné výsledky jsou k dispozici v závěrečné zprávě z monitoringu, která je doplňkovým materiálem k tomuto vyhodnocení. Kromě výše popsaného monitoringu EVL metodou obsazenosti byla ještě v upraveném plánu monitoringu navržena kontrola 10 původně vybraných bodů v EVL sledovaných metodou obsazenosti, a to hlavně z důvodu srovnatelnosti výsledků. V roce 2013 se tyto kontroly pro nedostatek finančních zdrojů neuskutečnily.

Monitoring prováděný metodou návštěvnosti proběhl také dle plánu v období od 20.9. do 28.12.2013. Výskyt vydry byl potvrzen ve všech sledovaných EVL, celkem bylo zkontrolováno 23 bodů – bylo provedeno 253 kontrol v 11 kvadrátech metodou návštěvnosti. Při první kontrole bylo zjištěno 107 bodů pozitivních a 79 bodů negativních, při druhé kontrole bylo 96 bodů pozitivních a 90 bodů negativních. Podrobnější výsledky jsou uvedeny v závěrečné zprávě z monitoringu a související tabulce, které jsou doplňkovými materiály k tomuto vyhodnocení.

Tabulka 2. Souhrn výsledků monitoringu EVL metodou obsazenosti.

Oblast	1. kontrola				2. kontrola				Počet kontrolovaných bodů
	% poz. bodů	Počet poz. bodů	% neg. bodů	Počet neg. bodů	% poz. bodů	Počet poz. bodů	% neg. bodů	Počet neg. bodů	
EVL Beskydy	93	52	7	4	86	48	14	8	56
EVL Litovelské Pomoraví	90	19	10	2	71	15	29	6	21
EVL: Soutok Podluží	50	5	50	5	60	6	40	4	10

Nad rámec plánovaného monitoringu byla v roce 2013 provedena jednorázová kontrola některých sledovaných bodů v EVL Šumava a výsledky byly porovnány s kontrolami v předchozím roce. Celkem bylo ve dnech 4.-5.11.2013 navštíveno 48 bodů (mostů), kde byly zjišťovány pobytové znaky vydry. Z tohoto počtu bylo 29 kontrol pozitivních a 7 negativních, 12 mostů bylo označeno jako nevhodných pro sledování (toto bohužel částečně vyplývá z celkově nízkého počtu větších mostů v oblasti, v minulých letech to bylo částečně řešeno hledáním pobytových znaků v určitém úseku daného toku od mostu). Srovnání výsledků z let 2012 a 2013 nepřineslo žádné výrazné změny – odlišný výsledek byl zaznamenán pouze v pěti případech (u třech bodů byly obě kontroly v roce 2012 negativní, ovšem kontrola v roce 2013 pozitivní a naopak ve dvou případech byly obě kontroly v roce 2012 pozitivní, ale kontrola v roce 2013 negativní).

3.3.4 Sběr uhynulých zvířat a jejich analýzy

V roce 2013 bude pokračovat sběr uhynulých vydr z celé ČR, který byl započat v rámci projektu VaV probíhajícího v letech 2008–2010. Toto opatření (resp. sběr kadáverů) budou zajišťovat interně AOPK ČR či společnost ALKA Wildlife, o.p.s. dle svých aktuálních finančních možností, analýzy sebraných kadáverů budou pravděpodobně realizovány až v následujícím roce.

V roce 2013 bylo zaznamenáno celkem 48 údajů o uhynulých vydrách v ČR, přičemž v několika málo případech se jednalo o záznamy starší než z roku 2013. Ve většině případů se podařilo zajistit i kadavery zvířat a byla provedena pitva 40 těl. Její výsledky potvrdily ve všech případech jako příčinu smrti srážku s vozidlem, jiné příčiny úmrtí tedy nebyly zjištěny. Další podrobnější analýzy budou vzhledem k aktuálnímu nedostatku finančních zdrojů prováděny až v následujících letech. Častými místy kolizí byly oblasti západních Čech a Vysočiny, potvrdila se opět i velmi vysoká míra nebezpečí pro vydry na silnici přes Novomlýnské nádrže (4 nálezy). Všechny údaje byly zapsány do stávající databáze o uhynulých jedincích vydry říční, spravované spol. ALKA Wildlife, o.p.s.

3.4 Výzkum (opatření 3.4.1 – 3.4.5)

Na rok 2013 zatím nejsou z důvodu nedostatku využitelných finančních zdrojů plánována žádná výzkumná opatření. V případě zajištění potřebných financí budou další výzkumné aktivity naplánovány a v závislosti na jejich časové náročnosti budou realizovány nebo bude jejich realizace v průběhu roku 2013 započata.

Výzkumná opatření nebyla v roce 2013 realizována.

3.5 Výchova a osvěta (opatření 3.5.1 – 3.5.5)

Výchovu a osvětu týkající se vydry říční a její ochrany bude v roce 2013 zajišťovat zejména ČNF pro vydru (přednášky, semináře, výukové programy, konzultace s rybáři při místních šetřeních, internetové stránky a online poradenství, vědecké a populární články, tištěné

materiály), stanice Pavlov, o.p.s. a další veřejnosti přístupné záchranné stanice chovající vydru říční (prohlídky pro veřejnost, osvětové materiály, výukové programy), dále pak i AOPK ČR (tištěné materiály, internetové stránky) a společnost ALKA Wildlife, o.p.s. (pokračování projektu „Vydří stezka na Dyji“ podpořeného z OPŽP – dokončení naučné stezky v EVL Moravská Dyje a 3 související přednášky v Dačicích, internetové stránky, semináře, vědecké a populární články). Vzhledem k tomu, že některé osvětové aktivity - přestože se vydry říční také dotýkají – jsou spíše obecnějšího charakteru, je téměř nemožné přesně určit finanční částku věnovanou „jen“ problematice vyder. V případě vynaložení větších finančních částek bude toto uvedeno v následném vyhodnocení RP za rok 2013, nicméně v současné době nejsou pro rok 2013 kromě již zmíněného projektu vydří stezky plánovány žádné významnější či finančně náročné osvětové aktivity cílené pouze či přednostně na vydru říční.

Výchova a osvěta probíhala v roce 2013 dle RP. Většina dílčích aktivit byla realizována i financována v rámci běžného fungování daných organizací. Větším projektem podpořeným z OPŽP bylo vytvoření vydří stezky na řece Moravské Dyji, které bylo společností ALKA Wildlife, o.p.s. také dokončeno dle plánu (proběhla instalace všech zbývajících panelů a uskutečnily se tři související semináře pro veřejnost).

Ostatní opatření (opatření 3.6.1 – 3.6.5)

Na rok 2013 zatím nejsou z důvodu nedostatku využitelných finančních zdrojů plánována žádná opatření z této kategorie. V případě zajištění potřebných financí budou další aktivity naplánovány a v závislosti na jejich časové náročnosti budou realizovány nebo bude jejich realizace v průběhu roku 2013 započata.

V roce 2013 nebylo realizováno žádné opatření z kategorie „Ostatní“.

V rámci projektu „Příprava souhrnů doporučených opatření pro evropsky významné lokality v České republice“, který koordinuje AOPK ČR, jsou průběžně zpracovávány tzv. Soubory doporučených opatření (SDO) pro EVL. Zatím bylo připraveno 10 SDO pro EVL, kde je předmětem ochrany vydra říční, tyto dokumenty nyní čekají na schválení ze strany MŽP.

Celkové zhodnocení PP

Program péče pro vydru říční byl v roce 2013 realizován poměrně úspěšně, v porovnání s předchozími lety však (zejména z důvodu nedostatku finančních zdrojů) v menším rozsahu. Zajištěn byl monitoring dle dlouhodobého plánu a péče o druh v rámci standardních aktivit záchranných stanic. Negativní vlivy dopravy na vydří populaci v rámci péče o biotop byly řešeny pouze z osvětového hlediska, ne však v praxi na konkrétních lokalitách. V oblasti výzkumu nebyla v roce 2013 řešena žádná nová problematika. Osvětová opatření byla oproti minulým letům také realizována v menším rozsahu, s výjimkou zbudování vydří stezky na Moravské Dyji. Co se týče celkového stavu populace vydry říční v ČR, ten lze na základě výsledků monitoringu hodnotit jako uspokojivý, nadále je však třeba sledovat negativní vlivy dopravy a nelegálního lovu. Vzhledem k těmto faktorům i vzhledem k celkovému zaměření programu péče je tedy potřeba v budoucích letech věnovat větší pozornost problematice vydrou způsobovaných škod, jejich prevence a s tím související osvětou a pokusit se o konkrétní praktická opatření na ochranu vyder před vlivy dopravy. Větší prostor pro realizaci takových aktivit (zejména z finančního hlediska) očekáváme v roce 2015, pokud bude úspěšně podán projekt do Malého grantového schématu v rámci tzv. Norských fondů. Samozřejmostí pak je zachování realizace nastavených monitorovacích opatření v dobré kvalitě.